

Həqiqi eşq və dərin bağlılıq Allahın möminlər üçün yaratdığı hisslərdir

İnsanların çoxu yalnız romanlarda, filmlərdə, şeirlərdə və mahnılarda eşitdiyi “**sevgi**” və “**dərin bağlılıq**” duyğuları üzərində bir dəfə belə ciddi şəkildə düşünmədən yaşayır. Ani hissləri və ya keçici həvəsləri sevgi və dərin bağlılıq hesab edərək bir ömür keçirirlər. Qavrayışları və dünyagörüşləri onlara təlqin edilənlərlə məhdud olduğu üçün sevgi deyiləndə ağıllarına gələn anlayışlar da, daxilən hiss etdikləri duyğular da məhdud olur və çox vaxt səthi qalır.

Halbuki sevgi yaşandıqca və üzərində düşündükcə dərinləşən, insanın bütün qavrayışlarını açan, hər bir hüceyrəsinə ayrı-ayrılıqda təsir göstərən, həyat sevincini, zövqlərini, seçimlərini və həyəcanlarını bütövlükdə formalaşdıran möhtəşəm bir qüvvədir. Allahın sevdiyi və razı qaldığı bəndələri üçün yaratdığı xüsusi nemətlərdən biri olan sevgi və dərin bağlılıq insan üçün əsas fiziki ehtiyaclar qədər vacibdir və onun ayrılmaz bir parçasıdır.

Necə ki, hüceyrələrin suya, zülalə və oksigenə ehtiyacı varsa, insanın da sevgiyə və dərin bağlılığa ehtiyacı vardır. Çünki bu iki duyğu insanın yaradılışında mövcud olan əsas xüsusiyyətlərdəndir və Rəbbimizin hikməti ilə insanın bütün hüceyrələrinə həkk edilmişdir. Lakin bu xüsusi, dərin və təsirli hisslərin həqiqi mahiyyəti yalnız Allaha iman edən bəndələrdə özünü göstərir.

İnsanın ruhunda dərin zövqlərin və mənəvi ləzzətlərin qapısını açan **şövq**, sanki yeddinci bir hiss kimidir. Allahın bənzərsiz nemətlərindən biri olan bu duyğu sözlə ifadə edilməsi çətin olan mənəvi bir coşqu halıdır. Şövqün insana yaşatdığı mənəvi zövq son dərəcə dərin və sanki Allah sevgisinə, Ona yaxınlaşmağa açılan bir qapıdır. Bu baxımdan şövq, ruhun dərinliklərində duyulan bənzərsiz sevincin və mənəvi məmnunluğun ən güclü təzahürlərindən biridir.

İnsan fitrətinə bəxş edilmiş qiymətli bir lütf olan bu duyğu imanla güclənir, Allah sevgisi və Ona təslimiyyət sayəsində daha da dərinləşir. Quranda Rəbbimizin saleh bəndələrinə şövqün əsas qaynaqlarından biri olan sevgi nemətini bəxş etdiyi belə buyrulur:

“İman gətirib yaxşı işlər görənlər üçün Mərhəmətli Allah qəblərdə bir sevgi yaradacaq.” (Məryəm surəsi, 96)

Şövgün qapısı yalnız möminlərə açılır

Din və iman təkəcə Allahın varlığını bilməkdən ibarət deyil. İman Allahın əzəmətini, sonsuz qüdrətini, heyretamiz hikmətini, misilsiz sənətini və kamil əxlaqını coşqu, sevgi və heyranlıqla təfəkkür etmək, dərk etmək, bunları təqdir edərək Allahı ucaltmaqdır. Bu isə sadəcə dini hökmləri bilmək və ya fiqhi məlumatlara sahib olmaqla deyil, Allaha eşqlə bağlanmaq, Ona ən yaxın olmağın yollarını axtarmaq, Allahın dostluğunu və sevgisini böyük bir şövqlə arzulamaqla mümkündür. Bu şövq həm dünya həyatında, həm də axirətdə insana bəxş edilən ən böyük nemətlərdən biridir. İlahi sevginin ən güclü şəkildə hiss edildiyi bu duyğu, mənəvi həzzlərin ən dərinəndən yaşandığı hallardan biridir. Qadın və kişi üçün yaradılmış bu xüsusi hiss cənnət nemətlərinin ən diqqətçəkən və ən təsirli təzahürlərindən biridir. Buna görə də şövgün qapısı iman gətirənlərin üzünə daim açıqdır. Mömin insan Allaha səmimiyyətlə yönəlib Onu dərin sevgi və bağlılıqla sevdikdə Uca Allah ona saysız-hesabsız maddi və mənəvi lütfələr nəşib edir. Bu lütfələr insanın həm zahirini, həm də daxili aləmini gözəlləşdirir. Beləliklə, o, Allahın yaratdığı gözəllikləri, ilahi sənəti və təcəlliləri daha dərinəndən qavramağa başlayır. Bu qavrayış isə onun Allaha və Onun yaratdıqlarına olan sevgisini, məhəbbətini, heyranlığını və şövgünü daha da artırır. Şövgün dərinliyi və insana bəxş etdiyi mənəvi həzz də insanın imanına, ağılına və mənəvi kamilliyinə uyğun olaraq artır.

Həqiqətən də Uca Allah şövgün ən böyük mənbəyi olan imanın və hər vəziyyətdə Onu zikr etməyin möminlərin qəlbində meydana gətirdiyi mənəvi rahatlığı belə müjdələyir:

“Bunlar, iman gətirənlər və qəlbləri Allahı zikr etməklə rahatlıq tapanlardır. Bilin ki, qəlblər ancaq Allahı zikr etməklə rahatlıq tapır.”(Rəd surəsi, 28)

Hər şeyin Allahın təcəllisi olduğunu dərk etmək şövqün əsl mahiyyətidir

Daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, Uca Rəbbimiz qullarının Ona ən dərin sevgi, bağlılıq və eşqlə yönəlməsini sevir və istəyir. Kainatın yaradılışında da sevgi, məhəbbət, eşq və şövq kimi duyğuların xüsusi yeri vardır. Bu isə sözlə ifadə edilməsi mümkün olmayan bir sevinc, həyəcan və coşqu mənbəyidir. Allahın hər şeyi əhatə etdiyini bilərək bir quşa, bir çiçəyə, dənizə, aya, səmaya, həyat yoldaşına, sevdiyi insana və ya övladlarına baxan insan onların hər birində Allahın təcəllisini görür. Hər dəfə bu gözəlliklərlə qarşılaşdıqda isə onlara yenidən heyran qalar, yenidən aşıq olar.

Allahın yaratma sənətini və nemətlərini bu qədər dərin eşq və şövqlə hiss edən insan üçün ən böyük nemət isə bütün bu gözəllikləri sonsuz incəlik, sənət və ustalıqla yaradan Allahın varlığına, sevgisinə, qayğısına, cömərdliyinə və gözəlliyinə duyduğu heyranlıqdır. Üstəlik, bu şövq bir dəfə yaşanıb bitən bir duyğu deyil. Həqiqi eşq və şövq insanın Allahın əzəmətini daha yaxşı dərk etməsi və kainatdakı gözəllikləri Onun təcəlliləri kimi görə bilməsi ilə getdikcə daha da dərinləşir. Allaha olan sevgi, hörmət və bağlılıq artdıqca, insanın mənəvi aləmində ilahi eşq və şövq daha da güclü hiss olunur. Bu yaxınlıqdan alınan mənəvi həzz isə insanın imanına, ağılına və Allahı tanıma dərəcəsinə görə fərqlənir.

Cənnət sevginin, məhəbbətin və mənəvi rahatlığın ən kamil şəkildə təcəlli edəcəyi məkandır. Lakin hər bir insan bu nemətlərdən öz imanının, idrakının, ağılının və mənəvi kamilliyinin səviyyəsinə uyğun şəkildə faydalanacaqdır. Buna görə də peyğəmbərlərin və Allaha yaxın olan saleh bəndələrin duyacaqları mənəvi ləzzət, eşq və sevinc digər insanlarla müqayisədə qat-qat üstün olacaqdır. Elə buna görə də insanın dünya həyatındakı əsas sınaqlarından biri bu duyğuları düzgün şəkildə öyrənmək, inkişaf etdirmək və kamilləşdirməkdir.

Allah eşq və şövqü zəngin və dərin ruh üzərində qurur

Allahın razılığını hər şeydən üstün tutan və Ona yaxınlaşmağı arzulayan insanlara bəxş edilən eşq və şövq duyğuları incə bir çiçək kimi diqqətlə qorunmalıdır. Bu duyğuları düzgün yaşamaq və qorumaq üçün insan ilk növbədə Allahı sevməli, Ona yaxınlaşmağı və Onun dostluğunu qazanmağı həyatının əsas məqsədi etməlidir. Allaha könüldən yönələn insana Allah sevgisini daha da artıran gözəlliklərlə təcəlli edir. Qəlbinə rahatlıq, baxışlarına mənə, ruhuna isə dərin həssaslıq bəxş edir.

Sevginin mahiyyətində səmimiyyət, iklas və Allaha qarşı dərin ehtiram dayanır. Bu sevginin qəlbə kök salaraq qüvvətli məhəbbətə çevrilməsi üçün Allah qorxusu daim diri saxlanılmalıdır. Bu mənəvi təməllər zəiflədikdə sevgi və bağlılıq da zamanla sarsıla bilər. Bu qiymətli duyğuları qorumaq və inkişaf etdirmək yalnız Quran əxlaqına bağlı qalmaqla mümkündür. Başqalarının

mənafeyini öz mənafeyindən üstün tutmaq, onları Allahın bir əmanəti kimi görüb qorumaq, həyatın sınaqlarına səbir, sədaqət və vəfa ilə yanaşmaq insana mənəvi dərinlik qazandırır. Həqiqi eşq və şövq də məhz bu gözəl əxlaqi xüsusiyyətlərlə güclənir, dərinləşir və davamlı xarakter qazanır.

Eşq və şövq şəfqət, fədakarlıq, cömərdlik, bağışlama, mərhəmət, qoruyuculuq, nəzakət, təmizlik və hikmət kimi bir çox gözəl xüsusiyyəti özündə birləşdirir. Bu fəzilətlər insanın ruhunu zənginləşdirir və ona mənəvi dərinlik bəxş edir.

Özünü Allaha həsr etmiş, eqoizmdən və nəfsani istəklərdən uzaqlaşmış səmimi insanın qəlbində bu duyğular kök salır. Çünki eqoizm və nəfsani istəklər mənəvi inkişafı zəiflədir, insanı dərinlikdən uzaqlaşdırır və ruhunu sanki səthiləşdirir. Bunun əksinə olaraq Allaha sığınan və həyatını Onun razılığına uyğun quran insan üçün eşq və şövq ilahi bir nemət kimi getdikcə güclənir və kamilləşir. Buna görə də bu duyğular yalnız səmimiyyət, iklas və Quran əxlaqi ilə möhkəmləndirilib qorunduqda öz həqiqi mahiyyətinə çatır.

İman dərinliyinə sahib olanların ibadət şövqü

İnsan dünya həyatında Allaha olan sevgi və bağlılığını nə qədər dərinləşdirərsə, axirətdə də bir o qədər mənəvi yaxınlıq və sevgi dərinliyinə qovuşar. Bu səbəbdən namaz, oruc və digər ibadətlər yalnız əməli vəzifələr deyil, eyni zamanda Allaha duyulan dərin sevginin və təslimiyyətin ifadəsidir. Başqa sözlə, ibadətlər bəndəni Allaha yönəldən, Ona olan sevgini dərinləşdirən və ilahi eşqi bəsləyən bir vasitədir.

İbadətin həqiqi dəyəri yalnız səmimi qəlb və iklasla yerinə yetirildikdə üzə çıxır. Ən önəmlisi isə ibadətləri Allaha yaxınlaşmağın və Ona olan eşqin bir vasitəsi kimi görmək onların mənəvi dəyərini daha da artırır. Allah yalnız səmimiyyət, sevgi və iklasla yerinə yetirilən ibadətlərdən razı olur. İnsanın ibadətlərində dərinlik və mənəvi rahatlıq tapması da Allaha olan sevgisi və bağlılığının güclənməsi ilə mümkündür. Sevgi artdıqca ibadətlər insanın Rəbbinə yönəlişini möhkəmləndirən və Ona yaxınlığını artıran bir nemətə çevrilir. Quranda möminlər üçün ibadətin əhəmiyyəti belə bildirilir:

“De: “Şübhəsiz, mənim namazım da, ibadətim də, həyatım da, ölümüm də aləmlərin Rəbbi olan Allah üçündür. (Ənam surəsi, 162)”

Başqa bir ayədə isə ibadətin mahiyyətinin təqveyə əsaslandığı belə bildirilir:

“Onların nə  ti, nə də qanı, Allaha  atmaz. Ona yalnız sizin t qvanız çatar. Sizi dođru yola y n ltdiyinə görə Onu uca tutasınız deyə, bu heyvanları sizə beləcə ram etdi. Sən isə yaxşılıq edənləri m j l !” (Həcc surəsi, 37)

Nəticə: Eşq v    v q  yaşamayan cənnətin mahiyyətini dərk edə bilməz

Cənnət Allah eşqini, sevgisini v    v q n  tanıyıb yaşıyan insanların həqiqi səadətə qovuşacaqları məkandır. Uca Rəbbimiz Qurani-Kərimdə cənnəti və onun nemətlərini ətraflı  akild  təsvir etmişdir. Cənnət insanın arzulaya biləcəyi bütün gözəlliklərin  n kamil  akild  təcəlli etdiyi, tam rahatlıq v  səadətin hökm sürdüyü bir nemətdir.   v q , sevməyi v  incə gözəllikləri dərk etməyi bacarmayan insanın cənnətin nemətlərindən həqiqi zövq alması mümkün deyil. Lakin bu duyğular Allahdan uzaq yaşıyan, mənəvi h ssaslıđını itirmiş insanlarda  z həqiqi mahiyyətini tapmır. Filml rd , romanlarda v  müxtəlif təsvirlərdə bu hisslər n  qədər ifadə olunmađa  alışılsa da, həqiqi eşq v    v q  yalnız iman sahibi möminlərin qəlbində yaşıyan ilahi nem tl rd ndir.

Eşq v    v q  insanın q lb n  yerləşdirilmiş dərin bir sirr kimidir. B sir t sahibi möminlər bu mənəvi həqiqəti daha asan dərk edir və onun dəyərini daha yaxşı anlayırlar. Çünki insan ruhunu qidalandıran, həyata məna və dərinlik bəxş edən  n böyük nemətlərdən biri sevgidir. Bu nem td n məhrum qalan həyat mənəvi baxımdan natamam v  mənasız qalır.

Bununla yanaşı, bu duyğular yalnız ist m kl  və ya dünyəvi səbəblərə sarılmaqla əldə edilə bilməz. İnsan «Mən eşq v    v q   z g c ml  qazanaram» düşüncəsi ilə hərəkət etdikdə çox vaxt bu həqiqətin mahiyyətini nəzərdən qa ırır. Mal-mülk, vəzifə və   hr t kimi dünya nemətləri də təkbaşına insana həqiqi sevgini, mənəvi rahatlıđı v  qəlb m mnunluđunu bəxş edə bilməz. Çünki qəlblərə həqiqi məhəbbəti yerləşdirən Allahdır. Buna görə də sevgi, eşq v  mənəvi rahatlıq yalnız

Allahın lütfü və hidayəti ilə qəlbə kök salır, inkişaf edir və davamlı olur. Aydınır ki, insan dünyada sevgini və şövqü yaşamadan, Allahın təcəllilərini dərin eşqlə sevməyi öyrənmədən və özünü tam səmimiyyətlə yalnız Allaha təslim etmədən cənnətə layiq bir mənəvi kamilliyə çata bilməz.

Nəticə etibarilə, eşq və şövqün həqiqi mənada təzahürü insanın Allaha səmimi təslimiyyətindən qaynaqlanır. Allaha iman edən, Ona yönələn və həyatını Onun razılığına uyğun yaşayan insanlar Allahın lütfü sayəsində eşqin, şövqün, məhəbbətin və mənəvi dərinliyin gözəlliklərini həm bu dünyada, həm də axirətdə yaşamaq nemətinə qovuşurlar. Beləliklə, Allahın izni ilə həqiqi hüzura, xoşbəxtliyə və mənəvi rahatlığa nail olurlar.

“Yaxşı iş görənlər üçün ən yaxşısı (Cənnət) və bundan da üstünü (Allahı görmək) vardır. Onların üzünü nə bir qubar, nə də bir zillət bürüyər. Onlar Cənnət sakinləridirlər və orada əbədi qalacaqlar.” (Yunus surəsi, 26)

